

BET MORI

**Spasavanje
Misi
Karmajkl**

Prevela

Dubravka Srećković Divković

Laguna

Naslov originala

Beth Morrey

SAVING MISSY

Copyright © Beth Morrey 2020

First published by HarperCollins

Translation rights arranged by Madeleine Milburn Ltd

(trading as Madeleine Milburn Literary, TV & Film Agency)

All rights reserved

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Mami, tati i Benu – mom prvom *oikosu*

*Svako srce peva pesmu, nepotpuno
dok mu drugo srce ne uzvрати šapatом.*

Pripisano Platonu

Prvi deo

*Neka je udica uvek spremna; riba će se naći u
onoj vodi u kojoj se najmanje nadaš...*

Ovidije*

* Po prevodu Tomislava Ladana: Ovidije, *Umijeće ljubavi*, Zagreb 1973.
(Prim. prev.)

Prvo poglavlje

Bila je ciča zima, tog dana kad su ošamućivali ribe. Takva ciča da umalo da ne odem da gledam. Ležeći tog jutra u krevetu, zapiljena u zid još od ranih sati, osećala sam se prastaro kao nikad, apatično kao nikad. Pa zašto sam se na kraju ipak obrnula u stranu i natakla na ova moja sparušena stopala nove papuče od ovčije kože? Iz neke neodređene radoznalosti, možda – mora čovek čvrsto držati u rukama te poslednje preostatke ispitivačkog mozga, ne sme im dati da izmaknu.

Još u kućnoj haljini, vukla sam se po kuhinji, kuvala čaj i gledala mejlove da vidim ima li šta od Alistera. Tja, moj sin je nesumnjivo bio zauzet svojim istraživanjima na terenu. Te papuče koje mi je kupio za Božić bile su prijatne u jutarnjoj studeni. Bila je jedna poruka od moje ćerke Melani, ali samo koliko da me obavesti o nekom dokumentarcu za koji joj se učinilo da bi mi se možda svideo. Često brka ukus svoga oca s mojim ukusom. Pojela sam suv prepečen hleb i utonula u sumorno razmišljanje o poslednjem razgovoru s njom, i načas su me pod potiljkom zasvrbele nakostrešene čekinje

stida. Lakše mi je bilo da se na to ne obazirem, pa sam zato išćitala onlajn-novine i videla da je umro Dejvid Bouvi.

U mojim godinama je čitanje nekrologâ generacijska kocka sa srećom, ispisnici odlaze jedan po jedan, svaka objava je prazno ležište u mom vlastitom revolveru. Neko vreme sam pokušavala da žmurim na to, kao da ću ignorisanjem nekako obmanuti smrt. Ali ljudi su uporno umirali, a drugi uporno pisali o tome, i neki perverzni đavolak obavezao me je da budem u toku. Bouvijeva smrt me je uznemirila više od većine smrti, iako nisam u pravom smislu slušala njegovu muziku. Jesam pamtila kako se pojavio u uvodu kratkometražnog crtaća *Sneško*, ali kad sam za Božić gledala taj film sa unukom, uvod su zamenili nečim drugim. I tako mi je u sećanju bio jedino Bouvi koji drži šal i izgleda mračno, a iz nekog razloga ta slika me je uznemiravala. Nenamešteni krevet me je mamio, ali onda se javio Leov glas u mojoj glavi, kao što se vrlo često dešavalo. „Mrdni, gospođo Karmajkl! Hajmo, živo!“

I tako sam se popela u svoju sobu da obučem najdeblje hulahopke i vunenu suknju, kriveći lice dok sam gledala svoje gnjile modre vene, a potom zaškriputala zajedno sa stepenicama dok sam silazila po kaput. Boreći se s dugmetima, načas sam sela da povratim dah, razmišljajući o onom natpisu u parku od pre nedelju dana.

Moja poslebožićna skljojkanost naročito je bila izražena te godine, topli sjaj svetkovina pomračen Alisterovim odlaskom, a sa njim je otišao i Artur, moj zlatni unuk, čiji glas već poprima uzlaznu australijsku melodiju. I još mi je teško bilo da budem u tom parku a da se ne prisećam Lea. On je bio veliki zagovornik rekreativne šetnje; uživao je da omalovažava uobražene džogere i veselo grdi bicikliste. Svako prepoznatljivo obeležje parka imalo je tmuran odjek, ali svejedno me je nešto opet vuklo tu – sedokosu gospođu iz kraja

koja zaludno tumara. Bio je tu izvesni hrast koji smo voleli da obidemo – Leo je voleo njegovo kvrgavo staro stablo i govorio je da je to verzija njega samog među predstavnicima roda *Quercus*, sve čvornatijeg u starosti. Nesumnjivo bih satima stajala tamo i hvatala zjala, ali odvuklo mi je pažnju neko dete koje je zazvučalo kao moj Artur. Dečak njegovog uzrasta raspomamljeno je cimao majku, koja je čitala obaveštenje prikucano za ogradu što opasuje oba jezera. Prišavši bliže, napravila sam se da čitam i ja.

„Mammmmaa!“ Imao je ride lokne, a u uglu usta mrvice od biskvita koje su vapile da ih neko obriše. Deca su tako predivna, savršena i sjajna, kao kesten tek ispaio iz ljuske. Kakva šteta što sva odrastu u odbojne zrele ljude. Kad bismo samo mogli da očuvamo tu predispoziciju da se opijamo mogućnostima, da sve dočekujemo raširenih ruku.

„Bokca ti tvoga, Otise, pusti me da predahnem“, izgovorila je majka s narodskim irskim naglaskom, odbijajući ga od sebe rukom. Imala je farbanu riđu kosu i od prvog trenu mi je bila antipatična. Načas me je odmerila ispod oka, babuskeru što neprijatno pilji u njenog sina, te sam se vratila svom tobožnjem proučavanju obaveštenja.

„Šta misliš, Oute?“

Oute? Blagi bože, ovaj današnji svet.*

„Hoće da elektrošokiraju ribu! Je l' ti se gleda?“

Čuvari parka su morali da presele ribu iz jednog u drugo jezero, što je zahtevalo da riba bude ošamućena. Elektroribolov. Nikad nisam tako nešto ni videla ni čula, niti mi je delovalo posebno zanimljivo, ali ako bih opet susrela „Outa“, možda bi malčice popustilo to stezanje koje sam osećala u ždredu još otkako su Ali i Artur ušli u avion. Uostalom, bar bih nešto radila...

* Na engleskom *oat* znači ovas. (Prim. prev.)

Od onog popodneva pre nedelju dana, bar desetak puta sam se predomislila, odugovlačila sa odlukom onako kako to može samo čovek kog muče smrtna dosada i nesigurnost. Na kraju sam rešila da odem kako bih imala o čemu da pričam Alisteru. Život mi je postao toliko skučen da me je hvatala bojazan da će me možda smatrati površnom i misliti da novine (uključujući nekrologe) čitam samo da bih znala o čemu priča kad pomene gaf nekog političara ili me upita koje se nove predstave daju na Vest Endu. Videlo se da je Ali ostao pod utiskom kad sam otišla na izložbu Tarnera, pa je vredelo tri autobusa i kiše.

Gledanje šarana dok ih elektrošokiraju nije baš zanosna prestonička ekskurzija, ali bolje išta nego ništa. I eto, tako sam pošla da gledam ošamućivanje riba, u svom najlepšem zimskom kaputu, već skicirajući u glavi mejl koji ću napisati po povratku. Možda ću naleteti na malog Otisa i hraniti patke zajedno s njime, i čekati s njegovom majkom u redu za kafu, i... Na tom mestu sam izgubila pravac i cilj i umalo se nisam obrnula i udarila natrag, ali noge su mi se tad već kočile od zime, a klupa kraj jezerâ bila je najbliža.

Bila se okupila mala grupa posmatrača. Neko je delio kroasane, pa kad je jedan ponuđen i meni, uzela sam ga, ne zato što sam bila gladna, već iz čiste zahvalnosti što sam zapažena. Prinela sam ga usnama i setila se kad smo jednom u Parizu Leo i ja jeli *pain au chocolat* na obali Sene, a onda otišli u jednu knjižaru gde se zaputio uz klimave stepenice i iščezao, dok sam ja mazila mačku sklupčanu na oveštaloj sofi, čapkala ljuspice peciva između zuba i brinula se kojom rukom šta radim. Mirisale su mi na čokoladu i mačku do kraja dana jer nismo mogli da nađemo mesto gde bismo oprali ruke. Oči su mi se napunile suzama iako to nije bila naročito prijatna uspomena, pošto je Pariz bio prljav i nenaklonjen, nisu

postojale zelene površine, a Francuzi su, uprkos tome što je Leo tečno govorio francuski, obično izvijali usnom jer im nikada nije zvučao nikako drugačije do engleski i naduveno kao ti njihovi kroasani.

Zaklatila sam se i klonula na klupu, trepćući i boreći se s nedostatkom vazduha sve dok neki topli patricijski glas nije izgovorio: „O, mila moja, nema potrebe tako da zazirete – nisu iz *Gregsa* niti išta slično. Sama sam ih mesila.“ Odozgo mi se osmehivala sredovečna žena sa očima nalik na šumske bobice, mašući salvetom, pa sam upadljivo krenula da grickam kroasan i promumlala reči zahvalnosti, proklinjući sebe što sam takav pogubljen matori fosil. Produžila je kroz svetinu deleći svoja peciva i ljubazne reči, a onda su svi nagrnuli napred, pa sam se i ja opet s mukom digla, da gledam dvojicu u dubokim gumenim čizmama i drečavim jaknama kako se voze preko ribnjaka u čamcu čudnovatog izgleda.

Na metar i nešto od pramca nalazila se kružna skalamerija s malim šipkama što su visile sa nje u vodu, poput džinovskih vazdušnih zvončića. Kraj mene je neki tip objašnjavao proceduru ženi koja je stajala sa njegove druge strane. Uređaj radi u kombinaciji s provodnikom u čamcu da bi se u vodi stvaralo električno polje tamo kud prolazi, a struja se kontroliše polugom na palubi. Ti ljudi su se kretali po jezeru u širokim krugovima, jedan je terao čamac i upravljao električnom polugom, dok je drugi klečao spreman s mrežom. Neko vreme ništa se nije dešavalo, ali onda je na površinu živahno izletela sjajna siva bova – prva ošamućena riba. „Ooo“, izustili su posmatrači, učtivo tapšući. Posle toga su ribe počele da iskaču svuda, blistave i mlitave, čekajući da ih zahvate mrežom. Svaki put kad je taj drugi čovek pokupio neku od njih, masa posmatrača bi zaklicala i kucnula se papirnim čašama s kuvanim vinom.

Ali što je duže to trajalo, sve me je više uznemiravalo. Ritmično „pljas“ dok podrhtavajući izranjaju iz vode, sporo fšš mreže, konačni tupi tresak kad lupe u kontejner. Pljas, fšš, dum. Pljas, fšš, dum. A onda... šljep. Ošamućivanje je trajalo tek koliko da se ribe ubace u čamac. Ti ogromni, izgledom preistorijski šarani, umazani blatom ribnjaka, bivali su izvučeni na palubu i istog časa bi krenuli da se koprcaju i praćakaju. Pljas, fšš, dum, pljas fšš, dum. Šljep, šljep, šljep.

Jednog trena glatko jedriš, bez najmanje brige na belome svetu, a sledećeg snažan udar i skroz te odvali, i odjednom je sve drugačije i dahćeš od šoka. I nema trijumfa u tom preživljavanju, jer samo plivaš ukруг, ukруг bez kraja u novom jezeru, besmisleno otvarajući i zatvarajući nemušta usta. Više bih volela da mi neko prekrati muke. Pepeo pepelu. I opet je ponestalo vazduha. Pljas, fšš, dum. Mogla bih da pogledam u drugom smeru, tad će to nestati. Ne razmišljaj, ne razmišljaj. Dum, dum, dum. Stegla sam ogradu, upinjući se da ne obraćam pažnju na grane što su se preteći nadnosile nad mene, ali koža mi je zabridela po ivicama, buknula, i osetila sam kako padam među ispružene ruke i oproštajne uzvike dok me je nadvladavalo crnilo...

Drugo poglavlje

N nešto hrapavo trlo mi je obraz, naviše uz lice, kao abrazivni sunder. Ječeći, obrnula sam glavu.

„Dolazi k sebi, odmaknite se.“

Sunder je opet bio tu, hrapav i topao, a iza njega kiseo dah. Osetila sam kako mi se nos brčka od smrada koji mi je zapahnuo nozdrve.

„Dajte joj malo vazduha! Nensi, sklanjaj se!“

Nemoćno pruživši ruku, naišla sam na pregršt krzna. Potom sam osetila onaj abrazivni sunder na šaci. Jezik. Odgurnula sam ga i opet jeknula.

Po svojoj prilici mi je bilo malčice pozlilo, jer kad sam se konačno osvestila, ležala sam na klupi, a ona žena sa očima-bobicama i pecivom držala mi je mokru salvetu na čelu, dok su posmatrači izvirivali iza njenih ramena. Batrgajući se ka površini, znojava i rastrojena, osećala sam još onu sponu sa tim ko zna kakvim donjim svetom u kom sam bila, te sam opet sklopila oči, u nadi da će svi oni nestati.

„Zaboga, malčice vam je pozlilo, dušo“, kazala je ta žena držeći me poviše šake. „Blage veze nemam zašto se glupiram

sa ovim pulsom“, nastavila je, nežno mi drmusajući ruku. „Koliki u stvari treba da bude? Sedamdeset, osamdeset? Ne znam. Ne, nemojte još ustajati.“

„O, ne. Dobro mi je, stvarno.“ S mukom sam spustila noge sa klupe. „Izvinite što sam vam napravila takvu pometnju, ne znam šta me je to uhvatilo.“ Tama je uzmicala, a zamenjivao ju je podjednako hladan znoj stida. Obraz i šaka bili su mi obloženi nekakvom lepljivom supstancom i javila se u meni ona neodložna potreba da pođem i sperem to.

„Verovatno od vremena, mila. Malčice je zima, jelte? Samo načas posedite i gledajte u drveće. Zar nije divno? Da li ste za još jedan kroasan? Hajte, da vam se vrati snaga. Uzgred, ja sam Silvi. A ovo su Nensi i Dėka.“

I dalje omamljena, shvatila sam da mi pokazuje dva mala golubijesiva psa koja su đipkala oko njenih nogu. Kad je sela na klupu do mene, naskočili su levo i desno od nje, pa sam morala da se odmaknem kako bih im načinila mesta, a nadlanicu sam obrisala o suknju. Sedeli smo, jeli kroasane, gledali gore u drveće, a ono je na neki sumoran način bilo prilično lepo, golo i šiljasto na pozadini od sedefastog neba, dok je slabo sunce grebalo prstima kroz oblake i šaralo jezero. Svetina se rasula, premda su oni muškarci nastavili da kruže, hvatajući poslednje ribe.

„Ima nečeg toksičnog u toj vodi, navodno“, napomenula je Silvi pokazavši glavom ka jezeru. „Ko je Leo, uzgred budi rečeno? Vaš sin? Hoćete da neko ode po njega?“

Leo.

Ništa mi ne bi bilo draže. Da neko ode po njega, da mi ga dovede. Prišao bi odrešitim korakom, uhvatio me za ruku, izgovorio: „Misi! Pa šta to sad radiš, ludice matora?“ I zaputili bismo se kući zajedno i naložili vatru da rasteramo

hladnoću. Opet su mi navrle suze i krenula sam da ih briškam; kapi su bile tople na mojim pobelesim prstima.

„Izvinite“, kazala je Silvi pomilovavši me po šaci i istisnuvši je. „Nije trebalo da pitam. Izgovorili ste mu ime, pa sam pomislila: možda... Nebitno, hajde prosto da posedimo ovde neko vreme, važi? Bez žurbe.“

I tako smo sedele, uglavnom u tišini, ali povremeno bi Silvi pokazala neku biljku, ili pticu, ili psa vrednog zapažanja, a ja sam bila u stanju da adekvatno odgovaram ne brinući da li sam joj dosadna ili pričam nešto pogrešno. Onda sam dovršila kroasan i otrešla ljuspice, spremna da ustanem i kažem zbogom toj neusiljenoj, nezahtevnoj ženi, prvoj nepoznatoj osobi koja mi se obratila posle mnogo nedelja. Činilo mi se da je bolje da razgovor okončam pre no što to sama poželim nego nakon što to poželi ona.

„Veliko vam hvala“, kazala sam, nespretno pružajući još lepljivu ruku. „Vrlo ste ljubazni, ali moram da idem...“

„E do mojega, propustili smo.“

Obe smo se obrnule i ugledale Otisovu riđokosu majku kako vuče natmurenog sina stazom između jezera. Imao je na sebi pelerinu i bio je nasadio nekakav štit ispred upravljača svog skutera, a riđa kosa mu je štrčala na sve strane. Poželela sam da mu je zagladim, pa opet razbarušim.

„Vidiš li, rekla sam ti da će da pocrkaju bez nas“, huktala je ona, nabacujući na rame džinovsku prepunu tašnu i saginjući se da pomazi pse.

„Andžela, dušo“, kazala je Silvi. „Po običaju kasniš. Raspoložena za kafu? Upravo sam htela da pozovem... ovaj...?“ Sa očekivanjem se okrenula ka meni.

„Milisent“, promrmljala sam, gotovo nesposobna da poverujem u svoju sreću. Da li bi bilo u redu prihvatiti?

Valjda zaslužujem da se počastim? Ali ne bi valjalo ni da delujem previše željno.

„Milisent... da nam se pridruži.“

Andžela je uzdahnula i opet uprtila torbu. „Hajmo onda. Ali htela sam da gledam kako ubijaju ribe. Hteo je i Otis, ali nije mogao da nađe svoj kostim Spajdermena, blenta.“

„Milisent, da li bi volela da podeš i popiješ kafu s nama? Ili čaj – neću da budem diktator kad je reč o napicima!“ Koža oko Silvinih očiju šarmantno se nabrčkala kad je uhvatila Andželu podruku i pružila drugu šaku ka Otisu.

Izgledali su kao vesela družinica. Naravno da nisu želeli da vuku sa sobom izlapelu babu kao što sam ja, da ih usporava, pa sam rekla da imam obavezu, što je u neku ruku i bilo tačno, i posmatrala ih kako odlaze drvoredom prema kafiću. Nebo se još za trun razvedrilo dok sam kretala odatle, obodrena tim izlaskom iz kuće. Makar su me pozvale. Ispričala sam to Leu, preuveličavajući pojedine detalje da bi zvučalo dramatičnije. Ali naravno da nije bilo važno kako ja to priповedam jer nikog nije bilo da sluša, pa pošto sam ostavila malo cveća i sredila, zaputila sam se svojoj praznoj kući.

U kuhinji me je dočekalo tiktakanje sata, bez ijednog drugog zvuka da ga utopi, a u dnevnoj sobi Leova stolica je stajala prazna i nisam imala nikakve nove prijatelje – nikada više neću videti Silvi, ni Andželu, ni Otisa, i moraću sad da izbegavam park kako ne bi pomislili da se trudim da naletim na njih.

Uzela sam da sredim kuću i prisećala sam se kako je bilo kad smo imali malu decu, pa je bilo nemoguće da išta bude uredno. Sad je sve bilo besprekorno čisto i tako je i ostajalo. Pojela sam za ručak prekuvano jaje, a onda čitala još malo o Dejvidu Bouviju i razmišljala o onom šalu i *Snešku*. Arturu sam za Božić isplela šal, zaboravivši da je u Sidneju

tad leto, pa su mi se pletaće igle sad vukle po fioci s kuhinjskim priborom, podsećajući me na moju grešku. Posle me je mrzelo da spremam večeru, pa sam pojela samo žitne pahuljice i razmišljala sam da malo gledam televiziju, možda taj dokumentarac, ali zaista, u čemu je svrha? Alister sad gleda australijsku televiziju, kupio mi je australijske papuče. Legla sam ranije, proverivši najpre kredence, a onda drhturila dok sam čekala da se ćebad ugrije. „*Rekla mi je Sibil... pre nego što je umrla. Mislim da nije znala šta priča.*“ Trepnula sam da odagnam lik moje ćerke Melani koja razrogačenih očiju, u mojoj kuhinji, uzmiče od mene. Grizla me je savest, kao što me je grizla neprestano još od tog strašnog dana. Kad god sam pokušala da je iščupam iz sebe, ona je samo puštala još dublji koren.

I tako se dan okončao jednako bedno kao što je i započeo Ali i dalje sam osećala negde... tu iskru. Početak nečega. Ili kraj. Ko zna?

Treće poglavlje

Hodi bliže, Misi.“
Kensington 1942, a dekica se, neprobojan za treštanje odozgore, saginjao da upali na sveći cepčicu drveta, zaklanja-jući ogromnim šakama svoju lulu i pučkajući da je raspali. Sa svakim udisajem, dedino izborano lice bi zablistalo od svetlosti žara u njoj. Trgla sam se od treska nad nama, ali pre-više sam se bila unela u njegove priče da bih obraćala pažnju na bombe dok smo sedeli tako šćućureni na našem ležaju, gnezdeći se bliže jedni drugima pod grebuckavom vunom, s polupojedenim sendvičima sa šargarepom zgnječenim u rukama. Dekica je dunuo mlaz dima i opet se smestio.

„Mesopotamija devetsto šesnaeste. Muve mi oko lica kao čađ.“ Mahnuo je ka sivoj magli pred sobom i maltene sam ih ugledala.

„Ta prokleta groznica, snage nemam da ih oteram... Kad sam prezdravio, dozvolili su mi da odem kući na odsustvo. Čudesno je bilo naći se opet u Londonu posle te strašne vrućine. Tvoja baba i ja izašli smo u jedan restoran u... gde je bio, Jete? U Ulici Tomasa Svoloua? – da nazdravimo mom povratku.“

Naša baba, koja je šmrckala preko puta u mračnom uglu. Nisam mogla da zamislim da bi iko poželio da večera s njom – gotovo nikad nije otvarala usta, ni da bi jela, ni da bi progovorila. Uputila nam je razvodnjen osmeh i uvukla glavu među ramena jer se začulo još jedno zavijanje u visini. A onda zatišje, kao između munje i udara groma. Konačno pukavši, grom je bio sasvim tih.

„Veličanstveno smo proslavili, pa smo onda pošli peške natrag na Pikadili da nađemo kočiju – nisi mogao da zvizneš pa da ti dođe, i dabome, u tim sporednim ulicama mračno kao u rogu, a mi malčice nacvrncani, moram da priznam.“ Zasmejuljio se i povukao iz lule. Henri i ja smo se zakikotali pri pomisli na dekiću, a naročito na našu babu, u takvom stanju. Kod njega nije postojalo okolo-naokolo; eto zašto smo ga voleli.

„A onda, u mraku, Jete se saplete i pade, a dok sam joj pomagao da ustane, izlete neki lopov i šćapi joj tašnicu, dripac! Odmah sam ga pojurio.“

Dekićino krupno telo se promeškolo na niskoj stolici, a Henri i ja smo zagrcnuto udahnuli i stegli jedno drugo. Jete, zgrbljena u senkama, miš prema svom čoveku. U polutami nisam mogla da joj vidim izraz lica, samo ruku kako steže maramicu.

„Prilično ga lako stignem, obrnem ga i vidim da je mlad momčić, premlad da se bori u ratu, ali dovoljno odrastao da u ratu krade. Nema u tašnici ničeg mnogo vrednog, možda nešto sitniša, ali nema šanse da se vratim Jete bez nje. Ja ga malo šljepnem, čisto da zna da ne mrdam nikud. I tu sam mislio da će biti kraj, ali on ne pušta tašnicu ni za živu glavu i koliko god se ja upinjao, ne mogu da mu je iščupam iz ruku. Stegao prstima i prosto je ne da.“ Dekica je digao svoj malj od pesnice, žile su mu iskočile, a nekoliko trunčica

duvana odletelo je na pod. Sagao se da ih pokupi pre nego što će nastaviti.

„Na kraju sam morao da ga omlatim pesnicama po starijski, da ga dobrano olešim, ali šta god ja radio, tašna i dalje ni makac iz njegovih ruku.“

Još jedan dim iz lule – puf, puf, puf – a sa njime naporedno spori sjaj duvana što gori. Jeteini tanki prsti štipkali su haljinu. „Zviz, krk, zviz! Ali on ne pušta. Kao pas kad se dočepa kosti.“

Grunule su bombe. Baba je izduvala nos. Svi smo bili ovenčani maglom dekičine lule. Od dima su mi suzile oči, ali nisam mogla da ih otrgnem od dekice.

„Krenem da ga šutiram u potkolenice, da ga gazim po stopalima. Vrišti, ali ne pušta. Kad sam završio s njim, ležao je sklopčan kraj mojih nogu, ali šake su mu *i dalje* stezale tašnicu. I ona je bila prljava i sva krvava. Tu shvatim da je Jete ne bi želela čak ni kad bih joj je vratio. I tako ga ostavim tu, da leži nasred ulice kmečeći kao beba, i dalje stiskajući tašnicu u tim krvavim rukama.“

Usledila je kratka tišina, čak i odozgo, dok je dekica spuštao lulu i glancao stakla naočara, vlažnjikavih očiju usredsređenih na taj posao. Šake su mu se pomalo tresle dok opet stavljao naočari.

„Prokleti lupež je dobio tašnu. Divio sam mu se zbog toga. Šta god bilo to u njoj što je hteo, dobio je. Svaka mu čast.“ Naginjući se napred, liznuo je prste i ugasio sveću najbližu našem ležaju. „I to je i naravoučenije večerašnje priče. Ako stvarno nešto hoćeš, istraj. Ne odustaj. Istrajavaj kao da ti život od toga zavisi.“

„Sve i ako te neko prebije na mrtvo ime?“, upao je Henri.

„Čak i ako ti to uradi!“, odsečno je odgovorio dekica, pa mu rastršio kosu. „Čak i ako te *šljepi*“ – uvrnuo je Henriju

uvo. „Čak i ako te *zvekne*“ – naciľjao je toboŹnji udarac pesnicom Henriju u trbuh, pa joř jednom, malo jaće. „Čak i ako ubiju boga u tebi, istraj!“ Tu su on i Henri poćeli kao bajagi da se tuku, ali kako su iznova krenule bombe, ludiranje se pretvorilo u neřto drugo. Dekica je drŹao Henrijevu glavu u řpanskoj kragni, lice mog brata je postalo gnevno crveno, oći su mu blistale od uzbućjenja ili od suza, nisam mogla da odredim od ćega. Jete je ustala i pruŹila svoju belu maramicu.

„Oće! řta to radiř?“

Majka je bila tiho uřla u podrum, neopaŹena. Odmotavala je sa vrata skerletni řal, bleđa od hladnoće i po obićaju ľjuta. Jete je poletela da je zagrli, ali mama se nije obazirala na nju, i dalje je sevala oćima na mog dedu. Dekica je poglećdao i pustio Henrija, koji je pao poleduřke na leŹaj, drŹeći se řakama za grlo.

„Kad ćeř naućiti da sa decom budeř blag? Nisu ti to tvoji regruti. Verovatno si im opet prićao one grozne priće. Hajde, Mili, Henri, u krevet sad, prekasno je da sedite budni.“ Dala se na svoj redovni majćinski zadatak da nas uřuřka, pokupi naře nedojedene komade hleba i ostavi ih u stranu za ujutru.

Dekica se povukao na stolicu u uglu da ponovo napuni lulu, dureći se, dok je mama legla na svoj duřek. Poslednje sam upamtila kako mama duva u tu poslednju sveću i kako umirujuće tinja Źar dok dekica puři da prekrati noć. Onda su me mastiljave senke po zidovima otpremile u dubok san u koji nije moglo da prodre ćak ni gruvanje spolja.

Sledeće noći je jedna SC250 pala na ulicu kod naře kuće i pretvorila nam bařtenski zid u gomilu krřa. Niko nije bio povrećen, mada su dekićine naoćari od udara eksplozije pale i rasprsele se. Posle toga je majka zakľućila da će nam

biti mnogo bolje na selu i spakovala nas i poslala tetki Sibil u Jorkšir. Ali činilo se da se ta odluka nije zasnivala toliko na bombi koliko na pripovesti o tašni, koju je Henri sledećeg jutra prepričao mami, pobudivši je na još jednu tiradu. Dekica je za svaki prekor, pripoveda sramotne priče koje verovatno nisu čak ni istinite (Jete, upitana, nije htela ni da potvrdi ni da poredne), krajnje je vreme da deca malo dišu seoski vazduh i tako dalje. I tako smo otputovali u Kirk-hiton, u stari promajni parohijski dom gde ćemo spavati na tavanu, tražiti po svešteničkim rupama* bauke, praviti u šumi skrovišta i pretežno zaboraviti na rat i dekičine čudnovate navike.

Onu priču, međutim, nismo zaboravili, već smo je pripovedali jedno drugome dok smo ležali na tvrdim uskim krevetima pod krovom. Svaki put bismo je nečim dokitili – dodali bismo dramatičan ukras, neki gnusan detalj, i na kraju više nismo bili sigurni gde se okončava dekičina priča a počinje naša. Je li je izmislio on ili mi? Da li se išta od toga desilo, ili nije ništa? Kako su prolazile godine, bila sam sve sklonija da verujem u ovo drugo.

No svejedno, tačno je, zar ne? Ako nešto zaista hoćeš, istraj.

* Mali prostori za skrivanje, česti u zidovima zdanja iz doba kraljice Elizabete I i njenih progona katoličkog sveštenstva. (Prim. prev.)

Četvrto poglavlje

Prošlo je nedelju dana a da se nije desilo ništa o čemu bih mogla da pišem u mejlu Alisteru. Gotovo da nisam ni izlazila iz kuće sem radi nekih sitnica – da kupim parče vrata u mesari, da mi apotekar napiše recept. Tad mi se učinilo da je ispred mene u redu Silvi, pa sam pognula glavu da me ne opazi, ali uopšte to nije bila ona, samo neka druga sredovečna žena koja je kupovala tablete za probavu.

U povratku sam rešila da se istrošim na flašu vina, mada mi je samotničko pijenje delovalo kao klizava nizbrdica. No večeri se otegnu, a čaša nečega zna da malo naštимуje sinapse, ulije im malčice „enteosa“ – grčke opijenosti entuzijazmom. Samo jedna čaša, možda dve male, a sebe odvučem od ostatka u flaši tako što krenem da čeprkam po raznim sobama kuće, od kojih se većina gotovo uopšte više nije ni koristila. Šta će meni trpezarija? Za moje silne večerinke?

Od prašine u Leovoj radnoj sobi spopao me je kašalj. Stvarno je trebalo da spakujem te knjige i otarasim ih se, ali on bi se užasn timer; većinom su to bila prva ili retka izdanja, a ja se nisam razumela dovoljno u njih da bih bila sigurna da

ću izvući pristojnu cenu. Zato sam ih umesto toga brisala i čitala posvete: „Dragom Leu, na Božić ’86, s ljubavlju“; „Leo, pročitaj ovo i budi nežan, molim te – Ejša“. „Tata – još jedan stari tom za tebe – Mel“. *Tómos*, što znači „odsečak“. Svaka knjiga po jedan odsečak čoveka. Nijedna od njih nije bila moja. Prestala sam da čitam kad su se rodila deca.

Još jedna noć, još jedan odlazak do vinarske radnje, i našla sam se u Alistеровoj sobi, i dalje istoj kao kad je bio dečak. Njegovi plakati *Arsenala*, makete od lego kockica, njegovi fosili. Moj sin arheolog! Soba je ličila na njegova nalazišta; starine i ostaci nekog velepoštovanog faraona. A sad je tu spavao sledeći u lozi – pogladila sam jastuk na kom je nešto ranije počivala Arturova zlatokosa glava. Kako mi je nedostajao! Prazan prostor na polici gde bi trebalo da stoji prvo izdanje.

Onog dana kad je Ali otišao od kuće, odvezli smo ga u studentski dom. Leo je gundao na račun zgrada od crvene cigle, dok sam ja bila onemela od upinjanja da ne zaplačem, osmehivala sam se dok smo mu istovarali torbe i smeštali ga u taj bedni sobičak, kao da je baš predivna misao da on odlazi u svet da sam sebi krči put. Kakva pustolovina! Na samom kraju, međutim, kad smo se pozdravili i on me zagrlio, shvatala sam da ne mogu da ga pustim. Konačno je Leo nežno odvojio moje prste od Alistеровog džemperu i umirujuće ih stegao. „Doći će za Božić“, rekao je poletno. Božić, uvek Božić – koji svojim lampicama obasjava banalnost svakog drugog dana u godini.

Ponovo sam prošetala do frižidera, pa do Meline sobe da spakujem još poneku njenu knjigu. Ona je imala sopstveni stan u Kembridžu, a i nije baš da je i dalje dolazila – nije dolazila više od onog užasnog popodneva. Pošto sam pred polazak u krevet proverila kredence, setila sam se da u

dnevnoj sobi još gore svetla, pa sam morala opet da se odvučem niz stepenice. Kad je soba trepnula i utonula u tamu, ulica je napolju bila osvetljena i razotkrivala je dvoje mladih koji su se u zagrljaju vraćali kući iz noćnog izlaska. Njoj su zubi zablistali pod svetiljkom kad se osmehnula naviše ka njemu, zavukavši čvršće njegovu šaku sebi pod mišicu dok ju je ljubio u teme. Gipki i bezbrižni, sa još nepočinjenom većinom grešaka. Mogli smo to biti Leo i ja, pre pola veka. Sastavila sam zavese, još jednom sve obišla i proverila, pa se oteturala u krevet.

Sledećeg dana, zbog glavobolje, opet sam otišla u apoteku i opet ugledala ženu koja liči na Silvi, samo što ovog puta to jeste bila Silvi. Pognula sam glavu, ali prekasno.

„Tu ste!“, uskliknula je kao da me nije bilo svega pet minuta. „Prekjuče odjuriste. Kako vam je?“

„Dobro, hvala.“ Pomerila sam se napred zajedno s redom, nadajući se da neće primetiti da kupujem paracetamol, koji sam ranije uvek krila od Lea. Mamurluk je bio što i priznanje krivice. Ako ga nema, onda znači da prethodne večeri nisam preterala s pićem.

„Par.“ Silvi je priljubila svoju kutiju uz moju. „U dubini očiju imam najgрозomornije čudovište. Sve to sama sebi radim, dabome. Andžela stvarno može da podnese dosta. Ona je novinarka s kapacitetom za piće. A vi?“

Imala je ono držanje kao da je sve u životu jedna veličanstvena šala, neku lakomislenost zbog koje mi je došlo da zbacim cipele i krenem da pričam svakojake ludorije – da budem u nekom svetu gde ništa nije preterano bitno. Ali jedino sam uspela malodušno da slegnem ramenima.

„Jeste li za kafu?“ Pokazala je glavom ka kafiću preko puta. Izgledao je toplo i gostoljubivo kao i sama Silvi, sav u priгуšenim lampama, metro pločicama i golom drvetu. Video

se niz radnika za laptopima, koji su kucali kao pomamni; dve majke s kolicima, glavu uz glavu dok guču nad svojim potomstvom; mladić i devojka zadubljeni u razgovor, prepletenih šaka. Nije mi tamo bilo mesto, usred sveg tog drugovanja i marljivog rada, i pojma nisam imala što mi Silvi nudi tako nešto.

„Ah, hvala, ali stvarno moram da idem.“ Predala sam sitan novac i pružila ruku da uzmem svoju papirnu kesu sa analgeticima.

„Važi, pa ništa, videćemo se uskoro, nadam se. Milisent.“ Upamtila je.

„Zapravo Misi“, izletelo mi je dok je otvarala vrata. Vese-lo su zacilikala, a ona se osvrnula sa izvijenom obrvom.

„Oprostite?“*

„Ovaj, zovem se Milisent, ali svi me zovu Misi“, upetljala sam se ispuštajući sitniš i osećajući kako mi se lice sve jače žari.

„O, pa dobro, lepo, onda Misi! Sigurna sam da ću opet naleteti na vas, uvek sam tu negde“ – Silvi je mahnula i izašla, rukujući svojom korpom od pruća kao kakva domaćica iz pedesetih.

Iz apoteke sam pošla uznemirena i uzrujana. Niko me tako nije zvao. Ne još od Lea, a pre njega me je tako zvao dekica. Sigurno je pomislila da sam skroz-naskroz fijuknula. Još osećajući kako mi obrazi gore, shvatila sam da prelazim ulicu u pravcu tog kafića. Ako je tamo, šta mi fali da lepo popijem kafu s njom i prestanem tako da se glupiram.

Radnici su i dalje kuckali, majke nežno kvocale nad svojim bebama i razmenjivale tračeve, ali onaj par je otišao. Silvi nije bilo ni traga ni glasa, ali svejedno sam naručila kafu i sela za sto, osećajući se kruto i neprijatno, uverena da svi

* *Missy* je deminutiv reči gospodica i koristi se od milošte za vrlo mlade devojke. (Prim. prev.)

gledaju u mene i pitaju se što bi neka stara gospođa došla tu sama. Ali kao da me niko nije primećivao, pa su do mog mozga postepeno počele da dopiru toplota i buka lokala. Neko je na susednom stolu bio ostavio novine. Uzela sam ih i pročitala tekst o Džeremiju Korbinu, koji je stanovao u blizini, i astronautu Timu Piku, koji je stanovao mnogo dalje, i Alanu Rikmanu, koji više nigde nije stanovao. On je glumio u jednom od mojih i Leovih omiljenih filmova, o duhu koji pokušava da obodri svoju ucveljenu ženu. Ja sam pomalo bila kao Nina, ta njegova žena; tumarala sam po svojoj praznoj kući nadajući se čudotvornom vaskrsenju. Oduvek mi se činilo da je pogrešila što nije ostala s Džejmjem, iako je bio mrtav.

Neko vreme sam se tu zadržala pijući kafu i čitajući novine, a kad sam završila, osmehnuta konobarica je uzela moju šoljicu, majke su pomerile kolica da prođem, a jedan čovek je ustao od svog laptopa da bi mi pridržao vrata. Kući sam se zaputila polako, primećujući iglice četinara koje su i dalje bile rasute po trotoaru, ali povremeno sam i dizala lice ka slabom zimskom suncu.

Kada sam stigla, umesto da se bacim u uobičajenu turu sređivanja, popela sam se na sprat, u gostinsku sobu, i snela u prizemlje stari prekrivač s persijskim šarama, pa ga, ogle-da radi, prebacila preko kauča. Onda sam se opet popela i donela jednu lampu, pa je stavila na nisku stoličicu sa jedne strane. Neko vreme sam stajala i zamišljeno posmatrala, a onda, osetivši se pomalo glupavo, prešla u kuhinju da sebi skuvam šolju čaja.

Kasnije, međutim, kad je svetlost jenjala, ta lampa i to ćebe izgledali su prilično prijatno. Konačno sam jednom preskočila pahuljice i spremila sebi malo italijanske testenine, pa je pojela sa poslužavnika, na kauču, gledajući neku

novu istorijsku dramu. Leo bi frktao na anahronizme u njoj, ali za mene je bilo olakšanje da me u sebe uvuku plemićke porodične nevolje. Razmišljala sam da li da večer zaokružim čašom vina, ali sam se setila da sam flašu dokrajčila prethodne večeri. Ah, pa ništa, uvek mogu sutra da kupim novu. Ko zna na koga ću naleteti?

I dalje nisam imala bogzna šta o čemu bih pisala Alisteru, ali makar sam bila pozvana na kafu, a na neki način sam i otišla na kafu. Dečjim koracima. Staračkim koracima. Iako nisam bila sasvim sigurna kuda idem.

Peto poglavlje

Dole, dole, dole, i godina je 1956, a ja u Kembridžu, klečim na podu i pokušavam da upalim vatru.

To sam ja, Mili Džejmson, na drugoj godini na Njunamu, jadna i bedna u ledenoj sobi dok se pravim da uživam čitajući Homera. Druge studentkinje su bile glamurozne, cičale su po dugačkim hodnicima i krijumčarile muškarce u svoje sobe. Devojka do mene bila je brbljiva i neodoljiva, moj suprotni magnetni pol. Sićušna i puna oblina, sa toniranom plavom kosom udešenom u savršene talase, ispod kreveta je držala džin za koktel „čarobni čas“ kojim je služila svoje mnogobrojne goste. Ališa Stjuart i njeni legendarni soarei – svake noći joj se čuo gramofon, pa sam lupala u zid dok ona na melodiju „Gospodina Sendmena“ peva: „Gospodine Barmene, piće mi doneeesi... Neka bude jako, mozak mi zatreeesi.“ Pojma nisam imala kako će diplomirati – verovatno će očarati papir sa ispitnim pitanjima kako bi joj se pokorio.

Međutim, Ališini zastrašujući kokteli upravo su bili jedna od onih malobrojnih stvari koje su mi pomagale da se

opustim, pa smo se u neku ruku sprijateljile, ili je makar ona potpomagala moju naviku da popijem. Soba mi je imala prozor koji se zgodno otvarao iznad kosog krova, te je služila kao izlaz za bekstvo onima koji se zateknu zaključani na koledžu nakon propisanog vremena, i tako sam joj, za poneki gutljaj, zauzvrat dozvoljavala da krijumčari svoju gospodu prijatelje napolje. Klela se da se tu ne dešava ništa izuzev žestokog maženja, kao da sam ja u ma kom pogledu arbitar za takve stvari, budući da sam od „vatačine“ bila daleko isto koliko i od pevanja uz *Kordets*.

Pri sredini druge godine studija već je postajalo jasno da nisam baš onakav dar akademskom svetu kao što sam zamišljala. Mentor me je opisivao kao „žabicu koja leti po površini“, što je pošten opis – kome je još do istraživanja dubina? Za tih jedanaest godina otkako mi je umro otac, izuzetno sam se izveštila da zanemarujem dublje vode.

Umesto da se rvem s Katulovom Broj 85, „*Odi et amo*“, te studene februarske večeri sedela sam na izlizanoj prostirci i pokušavala da izmamim plamsaj iz ložišta.

Bile smo smeštene u Pejlovom domu, starom promajnom zdanju gde još nisu bili instalirali gasno grejanje. Umesto njega, služile su nam te table lima koje smo postavljale ispred kamina da bi povukao – sidniji, tako su ih zvali – ali imale smo samo neka dva komada koja su kružila između svih nas. Morale smo da tabanamo po hodnicima i kucamo u razna vrata ne bismo li ulovile jedan od ta dva, pa sam, čuvši kucanje na svojim vratima, pretpostavila da neko juri sidni. Umesto toga, bila je tu Ališa, već dobro nalizana, naslonjena na dovratk.

„Miliš... Mišilent. Šta to smrdi?“

„Dim. Pokušavam da upalim vatru.“

„Što?“

„Zato što je hladno.“

„Je li? Nema veze. Ima žurka. Novi časopis za poeziju.“

„O, lepo. Provedi se.“

„Ne. Moraš sa mnom.“

„Što?“

„Jer ne mogu da je nađem.“

„Nemam šta da obučem.“

„Možeš nešto da pozajmiš.“

„Nisam raspoložena za to.“

„Biće vina. I biće toplo.“

I tako sam, u jednoj Ališinoj crnoj haljini koja mi je bila prekratka, a u grudima prevelika, cupkala ulicama Kembri-dža dok smo tragale za prostorijama Ženskog udruženja u Sokolovom dvorištu. Konačno stigavši tamo, zažalila sam što smo se uopšte zamlačivale. Bilo je neopisivo bučno i mračno, sa džepovima reflektorskog svetla koje je obasjavalo džez orkestar, a od ljudi koji su recitovali stihove podišla me je jeza. Poezija mi je oduvek – a naročito kad se čita naglas – bila nepodnošljiva. Slično religiji i onoj spravici za vežbanje ravnoteže, najbolje je upražnjavati je u svoja četiri zida.

Ališa je mahnula i nestala, pa sam zato krenula u potragu za vinom koje je obećala. Makar jeste bilo toplo, zahvaljujući svim tim ljudima, svem tom vreloj vazduhu. Jedan pesnik je stajao u uglu, zabacujući glavu dok je deklamovao gomici željnih slušalaca – nešto o butinama i kristalima. Bože blagi, grozno.

Stajala sam leđima uza zid, gutala vino, razgledala svoj manjak dekoltea i pitala se koliko ću brzo moći da pobegnem. A onda, sa drugog kraja prostorije, eto njega. Kao i svi ostali, bio je pijan. Ali jedini muškarac u odelu, a ne u rolci, i zbog toga, kao i zbog svoje visine, odskakao je od drugih. Opazio me je i osmehnuo se od uva do uva kao da sam neko